

СТВЕРДЖУЮТЬ ДАЛЬШЕ ПОЛІПШЕННЯ В РОБОТАХ

ВАШИНГТОН. — Департамент праці подає, що в жовтні роботи поліпшилися майже в усіх галузях за винятком нійорського й міста Нью-Йорку. Поліпшення не є велике, але вже та обставина, коли липня йде постійно, хоч збільша, до ліпшого, каже вірити, що вершок економічної кризи вже минув.

ГРІВ ЗА ФОРСУВАННЯ КОРОТШОГО ТИЖНЯ ПРАЦІ.

СІН-СІНАТІ. — Вільям Грін, президент Американської Федерації Праці, вилосив на конвенції Федерації в справі заведення коротшого тижня праці палку й воєнну промову, якої ще в житті від нього не чули. Він заявив, що коли промисловість добровільно не заведуть шістьгодинного дня і п'ятиденного тижня праці, то будуть змушені до цього «силою», себто всім політичними, економічними чи промисловими засобами, якими тільки розпоряджається Федерація.

В резолюції поставлено домагання задержання даної платні, а по можливості й підвищення, а також скорочення годин і днів праці.

Та резолюція буде представлена конгресові і президентові Гуверові.

ГОТУЮТЬСЯ ДО «ПОХОДУ ГОЛОДУЮЧИХ».

НЬЮ-Йорк. — Комуністи в Нью-Йорку збираються зааранжувати новий «похід голодуючих» до Вашингтону. В самі Нью-Йорку рахують зібрати яких 800 делегатів, а всіх до 3,000. Делегати з Нью-Йорку й Англії й Лонг Айленду уже в дорозі. Протестуючі димуть опієм у Вашингтоні три дні й там представляти домагання безробітних конгресові, домагання забезпечення на випадок безробіття і федеральної допомоги безробітним у додатку до допомоги місцевої.

ПОЛІЦІЯ ГОТОВА ЗДЕРЖАТИ ПОХІД БЕЗ-РОБІТНИХ.

ВАШИНГТОН. — Поліція роздумує над кроками, які прийдеться йти повзати, щоб не допустити до комуністичної маніфестації в наступний понеділок, коли то збереться конгрес на наради. На випадок, якщо комуністи стягнуть забороти протестуючих до Вашингтону, покласти військ.

По всякій правдоподібності поліція не дозволить 3,000 учасникам «походу голодуючих» вступити до міста похідною масою. Далі буде домагання від кожного учасника походу засобів на удержання в місті. Позатим поліція не видасть ніякого дозволу на якусь парад перед капітелом.

Надіються теж у місті прибути більшого числа фермерів, котрі приїдуть з далеким Вестом, щоб домагатися від конгресу пільг для фермерів.

АРІЗОНА ЗНЕСЛА ПРОГІБІЩО.

ФІНІКС (Арізона). — Губернатор Джордж Гонт підписав акт, який знесло прогібощі в стейті, заведену до 6 років скорше, ніж ухвалено в конгресі 18 поправку. Губернатор заявив, що при голосуванні населення стейту заявилося більшість проти прогібощі й він виконує що воля народу. Та федеральний закон про прогібощі обов'язує стейт же дати.

ГАРНЕР ВИГОТОВИВ РЕЗОЛЮЦІЮ НА ЗНЕСЕННЯ ПРОГІБІЩО.

ВАШИНГТОН. — Президент палати послів Гарнер виготовив резолюцію, якою домається від конгресу негайного знесення 18 поправки. Резолюцію відслано до судейського комітету. Вона готова перейти в палату послів, але застрягла в сенаті.

ЗАНОСИТЬСЯ НА НОВУ СЕСІЮ КОНГРЕСУ.

ВАШИНГТОН. — Демократичні провідники числяться з тим, що не будуть могли перевести свої програми підане короткої сесії «хривої казки», бо президент Гувер заветує їх проект допомоги фермерам та заветує проти знесення прогібощі й наділення Фіннікс незалежністю. Всі ці справи й наділення Фіннікс незалежністю тоді, як Рузвельт прийде до влади. І тому треба буде скликати надзвичайну сесію конгресу, щоб можна було все те вирішити, як тільки Рузвельт обійме урядування.

ПІДУТЬ АНГЛІ НА РУКУ.

ВАШИНГТОН. — Конгрес, як тільки дістане від британського уряду факти щодо невідрадного фінансового положення, готов зробити винюк і заявити за відшкодування сплати дозволити рати з боку Великої Британії. Загальний сентимент між послами є за таке відшкодування.

ФРАНЦІЯ ТАКИ НЕ ЗАПЛАТИЛА.

НЬЮ-Йорк. — Адам Філіп, професор економіки в університеті в Ліоні, каже, що коли Америка буде настоявати на сплату воєнних довідок, те провалиться в Франції міністерство Еріота, а держава всетакі не буде платити, бо парламент не ухвалить фондів на сплату воєнних довідок.

ПЕРШИЙ РОБОЧИЙ БАТАЛІОН.

У Британії Колумбії заведе-но перший робочий баталіон. Влада розпорядила відділити з таборів безробітних молодих людей, котрі є членами активної міліції, й примістити їх в одному таборі на університетській землі в Пойнт Грей, Бенкувер. Вони будуть під військовою дисципліною й будуть працювати зимою на дорозі в тій околиці. \$20,000 з університетських земельних фондів призначено на початкові видатки. До трьох молодих мушкетерів примістять у шатрах під добровільною командою офіцерів бережового гарнізону. Домінія згодилася на цей план і дасть свою частину кошту, а крім того до-дасть шатра й робітничу уніформу з військових складів.

НАГІЛІ ДЛІ ГРАБІЖНИКІВ.

Чотири грабіжники, котрі напали на пенсіонерів старців у Фом Лейк, Саск., і забрали від них гроші, дістали довшу вичину кару, а до того ще й наглі. Г. Бабюк засуджений на 12 літ і 15 нагів, М. Пляк на таку саму кару й вісім літ за іншу ще провинку, котру буде разом відслідкувати. Н. Воронюк засуджений на 10 літ і 15 нагів, а І. Пляк на 4 роки й 9 нагів.

ВТОНУЛА В РІШ.

Іванна Баєвич із Підкарпаття верталася сумерком від свого сина з Суховоли. Вона зби-лася з дороги, впала в ріку й потонула. Тіло виявили три дні пізніше біля млина на плівці в Підкарпатті.

«РАСПУТИН АРКТИКУ».

Далеко на півночі Канади, в арктичній країні, знаходиться Коронейшн Гоф, заселений Ескимосами. Ця ескимоска око-лиця належить до Канади, британський стат новіше над-одною із численних ескимос-ких хат, «ігу», одначе-дає Канада над тією міс-цією є лише теоретична. Ді-ляний вождарем, паном над та-мошнім населенням, є Кумак-стайн, «шладним монахом» Півночі. Він є шаманом (чаро-дієм монахом), ворожбитом, магіком. Пересічка людина не може вкести погляду його про-никливих маленьких очей, які суворо глядять зліз гу-стий бров. Ніхто не знає його расового походження. Дехто каже, що він є монгольської раси. Крім проникливих очей та маленьких нусків його по-става не представляє собою ні-чого звичайного. Він низько-го, розну, рости. Йі Ескимоси й білі люди бояться його, бо він у-ходить за великого шарлатан-а й убищника. Навіть кана-дська «наветна поліція» не має нагоди прилатити його на я-кусь заочин, бо тамошні ме-счанки бояться зізнати про те-го свого. Вони вірять, що він по смерті його мстився, би на-них, він тероризує їх тепер.

При помочи ріжних магичних літук і шарлатанства Кумак-стайн собі божевільний автори-тет між Ескимосами. Від тро-хміж забрав Кумак іхні жи-вці, одного мучив жана, щоб дістати його живця. Ві три ро-ки жинк вже не жинить; во-ни, жинки в невідомий спосіб і тепер Кумак, шукає його жинки. Він має одного сина, я-кий такий же мочальник, як-сворий, як його батько.

В СУСІДІВ І В НАС...

У львівським «Новим Сасі» читаємо: В одному вістку в тернопільському повіті на-чальник пошти, Поляк, купував всі товари в українській ко-оперативі, не звичайно на те, що тут було «мучко» — а це з огляду на те, що в кооперативі і товар ліпший і дешев-ший і з огляду на візирний та гігієнічний лад у коопера-тиві. Але це не подобалося одному «патріотичному» Поляко-ві і він доніс до «вищої вла-ди», що загалний начальник купує в кооперативі й цім під-кирав Українці. Як довше ве-деться тепер слідство в до-рози дисциплінарній. Це в су-спільстві. А в нас? Скількиж до-лей минають свої скелі й йдуть до чужих, лишаю-чи там тяжко заправочені гриш, — а в нас коли наші сусіди вважають це ма-лошню не злочинном, «голов-ною зрадою». Коли то в нас приїде ця хвиля, що паль-чии показуватимуть на того, хто купує в нас чужі скелі?

СЕРЕД МІСТА ЗАСТРИЛИЛІ ВЕДМІДІ.

Місто Порт Артур, Онт., ма-ло недавно свою сенсацію. Ме-счанки міста донесли поліції, що по місті круяться чорні ве-дміді. Поліція вислала лю-дей з криками, однак в меж-часі ведмідь десь добре захо-вався. На другий день вночі знову затревожили поліцію, що великий ведмідь «проходжу-ється майже в самім середмі-сті». Вислала поліція справді заважила ведмідя, який тим-часом розмістився високо на дереві. Ведмідя вбили. Він ва-жив около 400 фунтів.

СКІЛЬКИ В ШКІЛ У ПОЛЬЩІ.

По найновішнім статисти-чним даним було в Польщі в 1931—32 шкільному році 25,446 народних шкіл, в яких дівча-ток загально 4,113,341 дітей. Із то-го загальної числа в містах було 2,100 народних шкіл і до них ходили 1,022,198 дітей, а по селах 23,436 народних шкіл з 3,091,143 дітьми. — Полі-тичнi школи по викадковий мов-та шкільних дітей по націо-нальності й віросповіданні в офіційній статистиці не зна-ходимо.

ЛІВЧАКИ КУЛКА РОЛЬНИЧОГО.

На зборах членів складниці Кулок Рольничих у Бережанах ухвалили заліквати що у-станови, бо їм недобора в цьо-му році вніесли 25,000 зод.

ЧИ НА МІСЯЦІ Є КОМАРИ?

Дотепер усі вчені перекону-вали, що місяць є вигладкою, мертвого кутка, але не має ні-яких умов на те, щоб там роз-вивалося акнебоді життя. Не-давно американський астро-ном Пекерінг заперичив, що біля великих кратерів на міс-ці кружиться якісь рухливі плями, темні хмарки, і те пе-ріодично в той пору, як ми знаємо, «сходом місяця». Астро-ном Пекерінг докazuje, що ці плями і хмарки, це величезні рої комарів, які жинуть біля вигладних вулканів, де ще збер-ігається атмосфера й істоти органічного життя, я-ке колись павло на місяці. Таксамо французський астро-ном Мордо докazuje, що ці пля-ми над місячними кратерами, це хмарки комарів.

ШІСТЬ МІСЯЦІВ ТЮРМИ ЗА КРАДІЖ ЗБИЖА.

Суддя Тейлор у Меші, Саск., засудив недавно С. Ко-вальського, літ 21, з Вистарт, на шість місяців тюрми з тяж-кою працею за крадіж пшени-ці від свого кривого. Суддя заявив притім, що крадіж зби-жа стає занадто звичайною рі-чю й він не може цього легко-пустити.

ВТОПИЛОСЯ П'ЯТЕРО ДІТЕЙ.

Недалеко міста Гейн Міллер, Онт., автомобіль Джорджа Конкравіта серед скорої їзди влетів до ріки Трент. Притім втопилося п'ятеро дітей Конкравіта. Самий Конкравіт з жіночкою встигли врятувати.

Нешастя сталося з тої при-чини, що Конкравіт вів машину контролю над машиною. Полі-ція витягнула з ріки трупи дітей.

ФАБРИКА 10-ЗОЛОТКОВ.

Поліція приморського поль-ського повіту викрила в око-лиці Вейгерови знаменито зор-ганізовану фабричку срібних 10-золотков. Вона була ула-дана в пошукачній якоресі Півночній, котрою недавно ви-пустили з вичини. Скофсько-во прилади, метали й гото-ві фальсифікати. Арештовано теж деякого, що пускав гроші в обіг.

СВІДОЦТВА ЛЮБЛЯНОСТІ ВЧИТЕЛІВ.

Відносно концесії на приватні школи стала різнозначною з перебіркою дозволу навчання для всіх учителів «Рідної Шко-ли». Шкільна влада вимагає від них, і то для всіх учителів і управителів, ще перед відно-вною концесією, а для управителів ще раз підчас відносно концесії. Маємо відносно неточні відомості з чотирох шкіл «Р. Ш.». А саме, діох повітості за-значено: 1) у Бережанах: управителем школи П. Будзю-вий і учителем П. Гошовським; 2) в Коломиї: учителем М. Громиковим; 3) в Пенячівці: управителем школи Нова-ковича та учителем А. Півню-вичим і М. Бровчунівим; 4) в Плядках: учителі П. Смер-чинський. Разом у чотирох школах на 15 учителів відмо-влено 7-ом свідцтвах любулю-ності!!! і чим позбавлено їх пра-ці.

ДЕШЕВА, АЛЕ ВАЖКА ПОДРОЖ.

Громадянин Булашеші, Сте-пан Такач, вліз під вагон по-спинного поїзда, що їхав до Парижа, і швидко на париськіх дільницях зі свого скочився. Тіпер не має ніяких. Кажу, що портфель вилетів його з кишені в дорозі. Перетомле-ний голодом і холодом, понав-просто в руки поліції, яка рі-шила відслати його назад у-дільницю, ніж він приїхав.

УВІВ РОБІТНИКА.

Власник Геленкова (нов Бе-режани), Осиф Вілінінський, доктори наділяючи над фор-маліями, Пополоничеві, що ро-бінки не має ніяких. Пала то-ро, як Вілінінський відхилив, Попови-чарів тогоселено на палицю по голові Ст. Луїніна так-сильно, що він до кількох го-дин помер. Поповича арешту-вали та передали городському суду в Козові.

КРІВАВИЙ ЖИДІВСЬКИЙ ПОГРОМ У ЛЬВОВІ

Львів (Західна Україна). — Дня 27 листопада вбито ножем Поляка, студента Гротковського. Бойни його підчас студентської пиятики та біжні. Польські студенти вину за вбивство їх товариша приписали Жидом. Вони зпочатку напали на Жи-дів, своїх товаришів в університеті, а пізніше по-чали нападатися й на Жидів узагалі, яких стрічали на вулицях міста.

На другий день на вулицях Львова появилася велика пата в кавалки рур. Вони почали нападатися на всіх Жидів без розбору, яких лише стрічали на ву-лицях, і деякого з них тяжко покалічили. Потім ва-ли громили врывались в жидівські скелі і в приватні помешкання та громили їх. Покищо зареє-стровано 30 тяжко покалічених Жидів мужчин та жінок. Львівська поліція не могла вгамувати гро-ми, а тому дала їй допомогу з найближчих міст.

Ватаги прогоніли далі вишпорити по вулицях міста, вшукуючи жидівські скелі, домів та інституції, на які нападають. Жидівське населення переживає такі часи, як переживали Жиди в Росії в часі страшних царських погромів. Жиди зорганізували комітет самооборони, який працює в кон-такті з владою, але покищо з того комітету користи мало. Поліція арештувала чотирох Жидів, об-винувачуючи їх в убивстві Гротковського. Один з арештованих знаходиться при смерті від тяжкого побиття польськими націоналістами-студентами.

РАТИФІКОВАНО ДОГОВІР ПОЛЬСЬКО-МОСКОВСЬКОГО ПРИЗНАННЯ.

ВАРШАВА (Польща). — Президенти Мосціш-кий підписав ратифікацію договору Польщі з Росією, який гарантується недоторканність теперіш-ньої границі обох держав та прирікається обома сторонами не воювати проти себе. Разом з тим польський уряд доручив своєму посдові в Москві, Патекові, негайно почати переговори з радянським урядом про складання нового торговельного до-говору.

Польські політики дуже задоволені з того, що цей договір також ратифікував і Всеросійський Центральний Виконавчий Комітет. Тепер польсько-му урядови розв'язані руки для «впровадження внутрішнього ладу й спокою», себто, Польща тепер матиме більше сили й можливості переводити свою політику переслідування непольських народностей та польонізацію «кресів».

МОСКВА ТАКОЖ РАДІЄ.

МОСКВА (СССР). — Уся московська комуні-стична преса пише з великим задоволенням і радістю, що нарешті ратифіковано російсько-поль-ський гарантійний договір. Большевики вважають це великою перемогою своєї дипломатії. Затвер-дження договору, який забезпечує Росію від на-паду Польщі на її кордоні, але разом для большеви-ків більше певності в провадженні внутрішньої політики, яку вони ведуть супроти свого населення, примусово накликаючи йому різні «соціалістичні» експерименти.

Разом з тим газети нападають на Румунію, яка ще не уклала подібного договору з большевиками. Всі інші сусіди большевиків в Європі такі договори вже підписали з Москвою.

НІМЕЦІНА БЕЗ УРЯДУ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Президент Гінденбург не може знайти людини, яка могла б сформувати та-кий уряд, що примирив би з собою головні партії й добився хоч тимчасової підтримки від парла-менту. Фон Папен категорично відмовився зробити навіть спробу утворити такий уряд, бо проти нього особисто дуже ворожо настроєні майже всі партії. Гінденбург хотів би призначити канцлером ге-рера фон Шляйхера, але фон Шляйхер вважає для себе ліпшим триматися на становищі міністра обо-рони й не виступати на перше місце. Фон Шляй-хер тепер веде жваві переговори з лідерами о-позиції до уряду фон Папена, щоб за спільних по-ручанням можна було порадити президентові Гінденбургові, кого вибрати канцлером.

ПОЛЬЩА ПРОСИТЬ ВІДРОЧЕННЯ СПІЛІТ ЗЛУЧЕННЯ ДЕРЖАВАМ.

ВАРШАВА (Польща). — Польський уряд зно-ву звернувся до уряду Злучених Держав з проханням відорвати на північній сплату чергової рати по міжнародній в воєнним боргам. Зпочатку назвали, що Польща знайде гроші на сплату, але тепер очевидно й Польща не має чим платити.

ЯПОНЦІ РОЗПОЧИНЮЮТЬ НОВУ АКЦІЮ В МАНДЖУРІ.

ПЕПІНГ (Китай). — Чужинські амбасадори по-відомили горожан своїх держав, які жинуть в Ман-джурії, що японська армія готується до нової шир-шої акції в Манджурії. Сподівається, що головний напрям нових японських воєнних операцій буде провадитися на Дзедо, який знаходиться на те-риторії внутрішньої Монголії.

"СВОБОДА" (LIBERTY)
FOUNDED 1891
Published weekly, except Sundays and holidays
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as 2nd Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J.
on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103
of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		PERIODICALS:	
Three cents a copy		Подписные цены три цента	
One year	\$ 2.00	Ha рік	\$ 2.00
Six months	1.00	Ha шість місяців	1.00
Three months	.50	Ha три місяці	.50
Foreign and Jersey City Rates:		В Державі та в Загромаді:	
One year	\$3.00	Ha рік	\$3.00
Six months	1.50	Ha шість місяців	1.50
Three months	.75	Ha три місяці	.75

За оголошення реклами не відповідає.

Тел. "Свобода": Montgomery 5-0488. Тел. У. Н. Союзу: Montgomery 5-1838.
Адреса: "СВОБОДА", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ВСІ ДО РІШЕННЯ

Один з наших членів пидає в письмі до Головного Канцелярії У. Н. Союзу таке:

"Справа реформи У. Н. Союзу є така важка, що треба, щоби нею обов'язково зацікавився кожний член нашої організації. Для переведення цієї реформи треба більшість голосів. І треба, щоби доконче кожний член добре розумів, над чим працює. Тому я думаю, що було б добре, щоби редакція "Свободи" ще раз звернула на нашу увагу в редакційній статті, щоби не легковажно ставити собі мітінги, на яких будуть голосувати за справу реформи. Я знаю сам багато таких, що, без жодних звички в таких випадках відповісти, що "без жодного обидьбав". Є і такі, котрі кажуть, що як ухвалити, так і буде. Коли і тепер тисячі людей будуть відноситися ще й до справи реформи в такий самий спосіб, то я боюся за долю цієї реформи, а тимчасові і за нашу долю Союзу".

Ота слухана увага члена нашої організації говорить сама за себе.

У. Н. Союз є робітничою установою, бо робітників є в ній подавляючу більшість. Вони є господарями. Як вони заохочувати, так і буде. У своїх постановах вони тільки обмежені державними законами, а Екзекютивна У. Н. Союзу, ні Головний Уряд, ні редакція "Свободи" не можуть їм як членам У. Н. Союзу нічого нахвалити.

Коли робітники Союзу хочуть допомогти тисячам безробітних Союзців, то про це, як таку допомогу можна дати, мають вони тепер вирішити, приймаючи або відхиляючи новий бір забезпечення. Скоріше члени затягують свої діти до У. Н. Союзу, як захищати їх від українського імені й української нації, то мусять згодитися на реформу, щоби перетворити Союз у модерну асерураційну установу. А скоріше, щоби було по старому і щоб У. Н. Союз закінчив своє життя разом зі старою імміграцією, то хай держаться старої системи.

Все те є такі вагітні аргументи, що вони повинні заставити кожного свідомого Союзця до того, щоби він висказав свою думку в справі реформи і не легковажно собі справу. Бо це легковаження може навіть відбитися опісля і на його кишені, коли влада готова змусити нас заводити реформу, як до цього змушує інші подібні організації.

Робітничі організації можуть розвиватися, коли робітники про них добають і ними цікавляться; і коли кожний з них розуміє і бере участь у вирішенні таких справ, як реформа в У. Н. Союзі.

ЧИ ДОМАГАТИСЬ АНОНОМІЇ Є ГРИХОМ?

(Надіслана стаття).

Не так то легко виділитися на волю народом, що, як вже від кількох століть живе в поневоленні, під чужим панованням. Добре це йому, коли його проводив верства, інтелігенція — тримається свого, хоронить і плекає в серці національні ідеали та, хоч і під ярмом, старається удержати в народі історичну традицію та виконувати її докончені функції, які потрібні для його дальшого розвитку і поступу.

І тому темпо визвольних змагань та їх осягні є залежні від того, чи є багато такої свідомої, повної почуття обов'язку інтелігенції і чи вона справді той національний обов'язок виконує.

Нема і не може бути аж такого утиску, щоби вірні сини свого народу не могли в цей чи інший спосіб виконувати того обов'язку, не могли нести між народом маси національною освідломленія та їх хоч "відповідно" (тайно) організувати.

Очевидна річ, що під "інтелігенцією" розуміємо не лише тих, що покінчили університети чи політехніки, але і тих людей, що яко самуому, власною працею придбає собі стільки знання, що їх можна за інтелігентних ухвалити.

Коли порівняти визвольні змагання Італіїв, Польків та Українців — то мусимо признати, що ті перші два народи мали далеко більше даних для дообуття корисних висвідків ніж Українці.

Італійці мали передовсім численне міщанство, це в середніх віках, коли то в Італії був шийний ряд самостійних городських республік. Вони не раз з собою і бід завази втечі, але вже від початку минулого століття повстає у них чимраз сильніше почуття національної єдності, а затим і бажання визволитися зпід пановання чужинців та злучитися в одну державу. Крім міщанства, до якого і урядничство треба би зачислити — мали Італійці також немало багатих і менших дідичів, а діти їх, студіюючи у власних високих школах, дострачували багато елементів, котрі вже за собою поривали і місце робітничою.

Польща підчас останнього

робору в 1795 році справдішнього міщанства (буржуазія) майже не мала — хіба лише дрібніші ремісники. Власні функції міщанства виконували в старій Польщі Жиди, і їм то приписує прок шкелюхажі. Д. Діомасій, головну вину, що Польща не мала власного третього стану — буржуазії.

Але Польща мала зате численних великих і менших земельних посідачів, шляхтичів, і то по оконченні реформи Польщі були навіть під чужим панованням тою класою суспільства, що безперечно плекала ідеал державної незалежності і давала матеріальну підставу для цілої польської культури. Вправді і між Польками було немало так званих "запираних" (по нашому "хрунці"), але то більш і меншої шляхти було так багато, що остаточно могла собі дозволити на такий прихрип акукс.

Весь так величезна більшість шляхти була патристично настроєна, а в російській частині Польщі (Конгресівка), рішучий віри ратувала загалом Польків від обмоковлення.

Зате в Галичині зуміла польська шляхта зручно згнохитися (вправді аж по майже сто років) за аристократичним австрійським урядом, а силою своєю, головню товариської культури, сполонизувала наславих до Галичини урядовців Німців та Чехів, а також і переважну частину Українців, що станули були до державної австрійської служби.

Як для Італійців мале королівство Піємонті та Сардинія стало тим центральним пунктом, кругом которого кристалізувалася нова, до свободи і злучки прямувала Італія — так і Галичина стала для Польків таким Піємонтом.

Вони вже вправді дістали такий кристалізаційний пункт в р. 1807 від Наполеона у виді "Варшавського Князівства", а потім, в р. 1815, від побідців над Наполеоном, у виді "Королівства Конгресового", але втратили його через легковидне повстання, і доперва 36 літ пізніше, зновихавши Габсбургам, створили собі

з Галичини свій новий Піємонт.

Шляком інакшими дорогами щопорозів політичної думки в Україні. Єдиність віри з Москвою, єдиність азбуки і правосуддя, знесення Гетьманщини та зруйнування Січі, нахилення України урядовою назви "Малоросія", "маломосне" козацької старшини — при рішучаснім закріпощенні "простого" народу — все те причислюємо до майже цілковитого знищення державної української думки на Великій Україні, зложеної і з Лівобережжя і з Правобережжя — з виником Східної Галичини, Буковини та Закарпаття.

Але та думка всеж така тайла, десь глибоко захована під покривом "малоросійства" і Галичини, який новий Піємонт.

ПЕКО-НА РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ

Робітник пише з Радянської України:

"Багато вже минуло від того часу, як я до вас востаннє писав. Причиною було моє тяжке життя. Не міг я знайти спок, щоб опісати, що страшно картини. Ввесь цей бід і жалі я затаїв і заховав у своїй душі.

"На Україні тепер не життя, а пекло. Люди до того збідніли, так знесили голодом, що того, хто має корову, вважають за багача великого. Тепер хто має корову, то всі робітники йому завидують, як йому мільйонерові. У нас такіся покриваються і голодніми, як і десяти мільйони. Тисячу разів я пробував листати, але олівець падає з рук; ніяк не можу зібрати думок. Одна думка, що вже мабуть ми всі не побачимо, не доживемо до ліпшого життя. Не маємо домоги і відійшли не може бути ні порятунку не може бути. Може ви читаете совітські газети, то мабуть знаєте, як кричати про "наші досягнення", про "велике будівництво", як Дніпрова стасія гідроелектрична, Нова Москва і інші. Але разом з цим вони скінчили все: вони в могли загнати нас до України, вони обірали погодові всім, вони зробили рабство, небувало в історії. В комах людей роблять за пів фунта хліба на день, ото всі плати: А скільки померло з голоду — й не почислити, о-

бачимо це у всіх з по-здки графа Калістрів до прусського короля 1791 року та написання "Історії Русов", котра стала тим молодим, що вивиска з душі "малоросійського" крика Шевченка такий мотушій вогонь патріотизму, котрий нас і тепер ще огріває і запалює в душах наших жар прервати дія Рідної Неньки.

Та всеж така думка з причини корисності політичних обставин — нашим українським Піємонтом стала Галичина, зложеної і з Лівобережжя і з Правобережжя — з виником Східної Галичини, Буковини та Закарпаття.

Але та думка всеж така тайла, десь глибоко захована під покривом "малоросійства" і Галичини, який новий Піємонт.

(Далі буде).

"Селяни гинуть від нестачі їжі, від усяких нестач не тільки і від надмірної праці. Мешканці України завидують тим, що на білій Русі, бо там люди краще коштують, тільки 100—120 рублів, коли на Україні вони мусять платити 160—200 рублів... В українських містах тисячі родин, звичайно харчуються тим хлібом, що їм прислали їхні родичі раз на тиждень поштою з Москви та з Петербурга. Але тепер уже припинилися й ті перекази. Положення селян є до краю критичне. Голод, що панує в багатих місцевостях України, нагадує страшний рік 1921... Сотні людей лежать з попу-дками від голоду членами тіла. Горі нам, якщо ми не дістанемо допомоги за кордоном і як положення не зміняться."

"Муки від голоду страши. Життя втрапило вартість... В околицях Запорож'я (Київщина) умиряють сотні селян від голоду, і потім у полі їх засипають десятками в спільних могилах. Життя обернулося в пекло."

Ці відомості беремо з "Бюлетеню сіоністично-соціалістичної партії" ч. 5, 1932 р., що виходить у Палестині.

Одночасно читаємо в більшовицьких газетах про експорт пшениці з Радянської України за кордон, через Одесу, та про заготовлі барабол. "Москва сльозам не вірить" — писала Леся Українка в своїй драмі "Бояриня". Московська "Правда" пише 29 жовтня: "Україна повинна скінчити річний план централизованних заготовів до 15 листопада. Самої бараболі треба заготовити 785 тисяч тонн."

З "Правди" довідуюсь, що деякі місцеві організації на Україні, дамиють те, щоби виконати централизованні плани, поспішили передати поздовню заготовлену бараболі місцевій "кооперативі". Отже наші "комуністи на Україні бачать, що треба дещо й на Україні лішити, бо голод йде. Але Москва сварилося і вважає таку поведінку місцевих комуністів на Україні за "захований спротив!" ("Правда"). В своєму "захованому спротиві" найдаліше пішли червонські комуністи: вони заборонили вивозити бараболу з Червонщини й зазіхали й на місцеві потреби. ("Правда", 29 жовтня).

Звичайно, цей "бунт на колінах" кінчатиме каяттям і "самокритикою". Але, як видно, голод і смерть українського населення навіть між деякими комуністами будили протест проти несподівано московської політики.

М. Я.

А. Вирвич.

НА РОГАЧІ.

(Оповідання).

День скотив скоро, бо на Вдова знов зварила каву. При дорозі був рух і Кудецький ледви мав час похитатися. Вдова прийшла з міста і злидала для нього зліз спільно. В третій годині сказала йому, тільки про похорони, про річ, що мусить іти до міста, та ка-ва для нього на півдверчирок вже стоїть готова в кухні в журі. Отся кави вбила кина в го-лову Кудецького:

— Що то буде, як вдова вже забереться відси і мене динить самото? — питає себе в душі. — Хто буде мене ва-ренти і поробить в хаті конче-ні роботи, про котрі я, сидя-чи, при виконанні й подумати не годен?

Тепер йому перший раз пришло на гадку, що декілька год жити без родили. В місті обслуговував його та господар-ня, у котрій мешкав. Про те він до цієї пори не думав, се-бо що потрібна якась господар-ня до його власної хати, тепер показався кончею.

— Яксь треба буде доко-че майяйти, — погодився — Я-ку? До таку знайти? Мої ро-бота така, що від хати годі від-ійти... До цієї пори я бо-дів, в нещоді поповудив був ці-лом війсьни. Пропали мої по-гудки в місто, в сіс!

— Коли вестеро вдова вер-нулася з міста, знавдала до ві-кна. Вей сусідка жінка гробаря. Зі-нав, що мусить встати. Та

його нечаче би спараліжува-ло. По хвилі виразно чув, як двері від небижника ринули. Він знов побачив білу фігуру небижника, що, присиднувшись до вікна, відсунув затулу. Знов почув слова, подібні до "вчерашних":

— Нині знов щось дово-командитесь! Тут маєте за-писати коней. Добрані!

Він почув, як гроші впали в шухляду. Почув тихий, да-лений кашель нещасного, ко-трый на свої смертній постелі не годен вкупноно лежати.

Почув, як за небижником рину-ли двері. Гадав, що з жак збожеволів, бо вже знав, що то не сон. Коли троха очунув, спохопився і вискочив з ліжка, щоби запалити лампу. При світлі не так являло бачи. Пі-ре шити продурхався, коли пі-дав другої на дорозі загара-суремка надзвичайної люті.

Він знав, що сир разом не-бижчик йому не приносив. До-каз, незбитий доказ ласав при вікні в шухляді. Там були гроші за шість коней! Йому цяло було динитися на ті цілком нові, світлі мети. І в-іш, запряжений шестерню, був, на його думку, якийсь не-такій, який повинен би бути. То хіба якась силка в духом небижника. Рішні божественні душі приходили йому до го-ловни:

— Може небижчик спрове-рив коли гроші за шістькін-ний запряг і тепер по своїй смерті мусить у годині днів

то ночі відправити того віз-ника? По хвилі виразно чув, як двері від небижника ринули. Він знов побачив білу фігуру небижника, що, присиднувшись до вікна, відсунув затулу. Знов почув слова, подібні до "вчерашних":

— Нині знов щось дово-командитесь! Тут маєте за-писати коней. Добрані!

Він почув, як гроші впали в шухляду. Почув тихий, да-лений кашель нещасного, ко-трый на свої смертній постелі не годен вкупноно лежати.

Почув, як за небижником рину-ли двері. Гадав, що з жак збожеволів, бо вже знав, що то не сон. Коли троха очунув, спохопився і вискочив з ліжка, щоби запалити лампу. При світлі не так являло бачи. Пі-ре шити продурхався, коли пі-дав другої на дорозі загара-суремка надзвичайної люті.

Він знав, що сир разом не-бижчик йому не приносив. До-каз, незбитий доказ ласав при вікні в шухляді. Там були гроші за шість коней! Йому цяло було динитися на ті цілком нові, світлі мети. І в-іш, запряжений шестерню, був, на його думку, якийсь не-такій, який повинен би бути. То хіба якась силка в духом небижника. Рішні божественні душі приходили йому до го-ловни:

— Може небижчик спрове-рив коли гроші за шістькін-ний запряг і тепер по своїй смерті мусить у годині днів

ста, де є її родина. Він мусів когось мати боляй на те, що бі-бі йому зварити їсти. В мі-бі була якась, стара жінка, яку дуже хвалила вдова і гробар-ва. Кудецький хотів поступити до неї і спитати, чи не лі-пила би до нього за Господи-ном. Нині він міг би ще відій-ти, бо при виконанні могла би вдова заступити його. Вона-через стільки років дуже часто заступала свого мужа. Вдова дуже радо згодилася заступити його і він пішов.

— Я стару вдову зробив би на ціле життя нещасливою, коли би він справді за кару ходив по смерті. І се дуже бо-лоло би. Ліпше, нехай того не знає.

Також відправа, яку дівстав був від лікарів, здержував його.

— Вперед мусу провідати, чи небижчик справді го-ди ходити. Ніхто серго хіба не знає ліпше, як гробар. Він же-уяв, свій він має діло з тру-пами і з небижниками: ще не-похованим, похованими і та-ким, що вже в порох обер-нулися. Як стоїть світ знає, то хіба він?

Вдова дуже хвалила гробар-ва. Казала, що він дуже по-божний, дуже добрий і учин-ний. Кудецький загадав зайти до нього, познатикивати з ним і побалакати про небиж-ника.

Кудецькому треба було до-конче вийти з хати. Не див-хотів зайти до гробаря. Треба-було знайти для себе якусь господарство, бо вдова сказала, що завтра зараз по похороні забере всі свої річі і пере-несе до якогось іншого мі-

ста, де є її родина. Він мусів когось мати боляй на те, що бі-бі йому зварити їсти. В мі-бі була якась, стара жінка, яку дуже хвалила вдова і гробар-ва. Кудецький хотів поступити до неї і спитати, чи не лі-пила би до нього за Господи-ном. Нині він міг би ще відій-ти, бо при виконанні могла би вдова заступити його. Вона-через стільки років дуже часто заступала свого мужа. Вдова дуже радо згодилася заступити його і він пішов.

— Я стару вдову зробив би на ціле життя нещасливою, коли би він справді за кару ходив по смерті. І се дуже бо-лоло би. Ліпше, нехай того не знає.

Також відправа, яку дівстав був від лікарів, здержував його.

— Вперед мусу провідати, чи небижчик справді го-ди ходити. Ніхто серго хіба не знає ліпше, як гробар. Він же-уяв, свій він має діло з тру-пами і з небижниками: ще не-похованим, похованими і та-ким, що вже в порох обер-нулися. Як стоїть світ знає, то хіба він?

Вдова дуже хвалила гробар-ва. Казала, що він дуже по-божний, дуже добрий і учин-ний. Кудецький загадав зайти до нього, познатикивати з ним і побалакати про небиж-ника.

Кудецькому треба було до-конче вийти з хати. Не див-хотів зайти до гробаря. Треба-було знайти для себе якусь господарство, бо вдова сказала, що завтра зараз по похороні забере всі свої річі і пере-несе до якогось іншого мі-

СПІВАНІК

для дітей дошкільного та шкільного віку на один, два і три голоси. Видання Рідної Школи. Зладив Михайло Гайворонський.

Цна 35 центів.

"СВОБОДА" 1-83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.

